Sažetak propisa o bajramu

[Bosanski]

من أحكام عيد الفطر

[اللغة البوسنية]

Elvedin Pezić

ألودين بزيتش

Pregledao : Ebu Usama el Džeziri

مراجعة: أبو أسامة الجزيري

Pomoćni ured za dawu - Riyadh

المكتب التعاوني للدعوة وتوعية الجاليات بالربوة بمدينة الرياض

2008 -1429

islamhouse.com

U ime Allaha Milostivog Samilosnog

Muslimani imaju dva godišnja praznika – Ramazanski i Kurbanski bajram. Za ove dane, dane Bajrama, vezuju se određeni propisi koje bi trebao poznavati svaki musliman, stoga ćemo u što kraćim crtama pojasniti ove propise, bez ulaženja u rasprave učenjaka o pojedinim pitanjima.

Bajram je propisan kao dan veselja za muslimane, dan zahvale Uzvišenom što smo uspješno završili jedan od dva velika ibadeta, ili ispostili ramazan ili proveli deset dana zul-hidždžeta u pokornosti Allahu. To su dvije velike sezone i prilike za činjenje ibadeta i postizanje Allahovog oprosta, a koji bi trebao da bude životni cilj svakog muslimana. Muslimani tokom godine nemaju drugih praznika osim dva Bajrama, hadžijskog i ramazanskog. Ako znamo to, onda nam je kristalno jasno koliko su muslimani ponizili sami sebe tako što su zapostavili dostojanstveno proslavljanje svojih praznika, a objeručke prihvatili obilježavanje nevjerničkih. Naša djeca očekuju paketiće povodom Nove godine, a često te paketiće ne dobiju za Bajram. I tako se naša djeca, nevina i nedužna, odgajaju da vole i željno očekuju praznike drugih, praznike sa kojima muslimani nemaju ništa zajedničko, koji su često predstavljeni i kao međunarodni, a u suštini su praznici, u najvećem broju, kršćana, ali i drugih vjerskih i ideoloških skupina. Zato postoji izuzetno velika potreba da se muslimanima pojasni pitanje obilježavanja raznih praznika, kako bi mogli razlikovati svoje od tuđih, te kako ne bi izgubili svoj identitet, što se, nažalost, uveliko događa.

PRAVNI PROPISI VEZANI ZA DAN BAJRAMA I OBAVLJANJE BAJRAM-NAMAZA

Na propisanost klanjanja bajram-namaza ukazuju dokazi iz Kur'ana, sunneta Allahovog Poslanika, te konsenzus islamskih učenjaka.

Dokaz iz Kur'ana:

Riječi Uzvišenog : **"Mi smo ti, uistinu, mnogo dobro dali, zato se Gospodaru svome moli i kurban kolji."** (El-Kevser, 1-2.)

Katade, rhm., poznati komentator Kur'ana, rekao je da se riječ "moli" odnosi na klanjanje bajram-namaza.

Dokaz iz sunneta:

Što se tiče hadisa koji ukazuju na propisanost bajram-namaza, oni su mnogobrojni i dosežu granicu mutevatir hadisa. Jedan od njih je hadis Ibn Abbas, r.a., u kojem on navodi: "Prisustvovao sam bajram-namazu sa Allahovim Poslanikom, Ebu Bekrom, Omerom i Osmanom, r.a,. i svi su klanjali bajram-namaz prije bajramske hutbe." (Buhari)

Mnogi islamski učenjaci spomenuli su jednoglasan stav, konsenzus, islamskih učenjaka po pitanju propisanosti klanjanja bajram-namaza.

PROPIS BAJRAM-NAMAZA

Nakon što smo naveli predaje i stavove koji potvrđuju propisanost bajram-namaza, odnosno da je utemeljena praksa u islamu, pitanje koje se samo nameće jeste kakav je propis bajram-namaza u islamu, odnosno da li je stroga obaveza (farz ajn) muslimanu klanjati bajram-namaz ili je to kolektivna obaveza (farz kifaje) ili, pak, pritvrđeni sunnet?

Po ovom pitanju su islamski pravnici zauzeli različite stavove. Jedni su smatrali da je klanjanje bajram-namaza stroga obaveza svakom punoljetnom muslimanu, drugi da je to kolektivna obaveza (ako bi ga klanjala jedna skupina muslimana, time spada obaveza sa ostalih, a ako niko ne bi klanjao, svi bi bili grješni), dok je većina islamskih učenjaka smatrala klanjanje bajram-namaza pritvrđenim sunnetom, a ovog stava bili su: malikijska, šafijska, bukvalistička pravna škola, Ebu Jusuf i Es-Serhasi – pravnici hanefijske pravne škole, i drugi učenjaci selefa. Međutim, bez obzira na različitost stavova i dokaza kojima su učenjaci potkrepljivali svoje stavove, sama činjenica da je klanjanje bajram-namaza, u najmanju ruku, pritvrđeni sunnet, dovoljna je da nam ukaže na vrijednost bajram-namaza.

Spomenut ćemo samo neke od dokaza koje su pravnici spomenuli u dokazivanju svojih stavova, kako bismo ukazali na veličinu bajram-namaza u islamu.

Citirani ajet, koji smo naveli kao dokaz propisanosti bajram-namaza, došao je u naredbenoj formi (imperativu): **"...zato se Gospodaru svome moli"**, a u islamu je osnova da je ibadet, koji se

naređuje u formi imperativa, obavezan (vadžib) sve dok ne bude postojao drugi argument koji tu naredbenu formu ublažava i spušta taj ibadet sa stepena vadžiba na stepen pohvalnog čina.

Od Ummu Atijje, r.a., prenosi se da je rekla: "Naredio nam je Poslanik, alejhis-selam, da mlade djevojke izađu na bajramsku musallu iz svojih odaja, pa čak i da žene u hajzu prisustvuju bajram-namazu, ali da se odmaknu od bajramske musalle." (Buharija)

Dakle, uočljivo je da Ummu Atijja u ovom hadisu kaže "naredio nam je", što jasno ukazuje na propisanost i veličinu bajram-namaza u islamu, te potkrepljuje mišljenja onih učenjaka koji su smatrali da je obavezno klanjanje bajram-namaza.

Na osnovu ovog hadisa određeni broj učenjaka smatrao je obaveznim dolazak na bajram-namaz, ne praveći razliku između muškarca i žene. Ovaj hadis, u najmanju ruku, ukazuje da je propisano prisustvovanje žena bajram-namazu.

Prisustvovanje žena bajram-namazu je ibadet koji je, nažalost, u velikoj mjeri zapostavljen u našim krajevima i treba ga oživljavati, a naročito u mjestima u kojima postoji adekvatan prostor za klanjanje bajram-namaza .

Nakon što smo spomenuli dokaze koji ukazuju na propisanost ovog ibadeta, te pitanje propisa bajram-namaza, navest ćemo hronološkim redom najvažnije propise koji se vezuju za ovo poglavlje, od čovjekovog izlaska iz kuće, pa do klanjanja namaza i povratka kući.

KUPANJE PRIJE ODLASKA NA BAJRAM-NAMAZ

Mnogi hadisi ukazuju da je kupanje povodom Bajrama bila praksa Allahovog Poslanika, alejhis-selam. No, svi hadisi na tu temu su daif (slabi), te se ne mogu koristiti kao šerijatski argumenti. Šejh Albani detaljno je spomenuo slabost svih ovih hadisa u knjizi "Irvaul-galil" (1. tom, str. 174.). U vjerodostojnim predajama zabilježeno je od Ibn Omera, Alije, r.a., i još nekih učenjaka iz prvih generacija da su smatrali pohvalnim kupanje povodom bajram-namaza. Čak su neki učenjaci spomenuli konsenzus islamskih pravnika da je pohvalno i lijepo okupati se za bajram-namaz.

Analogija je jedan od validnih dokaza koji ukazuje da je pohvalno kupanje za bajram. Kao što je propisano, a po nekim učenjacima je to

vadžib, kupanje prije odlaska na džumu, tako je isto propisano kupanje za bajram-namaz, jer razlog zbog kojeg je naređeno kupanje za džuma-namaz je prisutan i u bajramskom okupljanju ljudi na jednom mjestu.

Najbolje vrijeme za kupanje je nakon sabah-namaza za one koji to mogu učiniti i to im neće štetiti, a ako ne mogu, dozvoljeno im je da se okupaju u noći prije Bajrama.

KAKO ĆE SE OBUĆI ONAJ KO IDE NA BAJRAM?

Sunnet je da se čovjek lijepo obuče kada krene na bajram-namaz. Čovjek bi za Bajram trebao obući najljepšu odjeću koju posjeduje. Na to nam indirektno ukazuje hadis Omera, r.a., u kojem je spomenuto da je on bio na pijaci i vidio da se prodaje svileni ogrtač, te ga je uzeo i donio Poslaniku, alejhis-selam. Zatim je rekao Poslaniku: "Kupi sebi ovaj ogrtač, kako bi ga mogao oblačiti kada ideš na bajram-namaz i kada ti dolaze delegacije", pa mu je Poslanik rekao: "To oblače samo oni koji nemaju nikakvog udjela na onom svijetu." (Buharija i Muslim) U ovom hadisu Allahov Poslanik odbio je ovaj ogrtač jer je bio od svile, a u isto vrijeme vidimo da Poslanik nije negirao govor Omera, r.a., kada mu je spomenuo da se lijepo obuče za Bajram, te kada dočekuje delegacije. Mnogo je drugih hadisa u kojima se navodi da je Poslanik za Bajram oblačio najljepšu odjeću koju je posjedovao, da je imao ogrtač koji je oblačio samo za Bajram, da je naredio da se za Bajram oblači najbolja odjeća koju čovjek posjeduje, ali svi hadisi koji su došli u po ovom pitanju su slabi (daif). Međutim, to ne negira ovaj propis, jer smo već naveli da na ovaj propis ukazuje spomenuti hadis Omera, r.a., koji su zabilježili Buharija i Muslim. Zato, skoro da ne možemo naći knjigu islamskog prava (fikha) u kojoj se ne navodi da je pohvalno da čovjek za Bajram obuče najljepšu odjeću, da se namiriše i da očisti zube.

TREBA LI POJESTI NEŠTO PRIJE POLASKA NA BAJRAM-NAMAZ?

Sunnet je da osoba koja je krenula na ramazanski bajram-namaz pojede nešto prije nego što izađe iz kuće. Allahov Poslanik prakticirao je da pojede nekoliko datula prije izlaska iz kuće.

Enes, r.a., kaže: "Allahov Poslanik za Ramazanski bajram nikada nije izlazilo dok prethodno ne bi pojeo nekoliko datula." U jednoj predaji se dodaje: "Prekidao bi na neparnom broju." (Buharija)

Ovaj sunnet je zasigurno veoma zapostavljen, iako je njegovo prakticiranje u današnjem vremenu dosta olakšano, zato se trebamo potruditi i na vrijeme kupiti datule kako bismo oživjeli ovaj zapostavljeni sunnet. Ako čovjek ne bi imao datula, pojest će bilo šta kako bi opet ispunio ovaj sunnet. Islamski učenjaci zauzeli su jednoglasan stav da je sunnet prilikom izlaska na Ramazanski bajram pojesti nešto prije izlaska iz kuće.

S druge strane, ovaj propis se razlikuje kada je u pitanju izlazak na Kurban-bajram. Tada je sunnet odgoditi jelo poslije obavljanja bajram-namaza. Na to ukazuje hadis Burejde ibn Hasiba, r.a: "Poslanik za Ramazanski bajram nikada nije izlazio dok ne bi prethodno nešto pojeo, niti bi za Kurbanski bajram šta jeo sve dok ne bi klanjao." (Tirmizi, br. 542, njegovu vjerodostojnost potvrdio je šejh Albani) Ibn Rušd spomenuo je konsenzus učenjaka i po ovom pitanju, iako je to upitno, jer je poznato da je bilo onih koji su prigovorili svim predajama koje govore o tome da ne treba ništa jesti dok se ne klanja bajram-namaz.

Pohvalno je da čovjek porani u džamiju kako bi na taj način osigurao mjesto u prvom saffu, a na taj način će se sačuvati od kašnjenja na namaz koje se nerijetko događa.

ODLAZAK NA BAJRAM

Sunnet Allahovog Poslanika je da se ide pješice na bajram-namaz, ne koristeći nikakvo prijevozno sredstvo. Naravno, ovako će se postupiti u slučaju da čovjeku ne šteti hodanje, ili da nije veoma daleko od džamije, toliko da bi mu pješačenje od kuće do džamije predstavljalo poteškoću. I ovaj sunnet je, također, sa razvojem tehnologije postao veoma zapostavljen te se zato treba potruditi da ga oživimo svojom praksom. Na ovaj propis ukazuje hadis Alije, r.a., u kojem kaže: "Od sunneta je da se ide pješice na bajram." (Tirmizi, br. 530, njegovu vjerodostojnost potvrdio je šejh Albani)

Naravno, treba napomenuti da se korištenjem prijevoznog sredstva prilikom odlaska na bajram-namaz ne čini ništa što je zabranjeno ili pokuđeno, ali se time izostavlja prakticiranje sunneta.

DOLAZAK ŽENA I DJECE NA BAJRAM

Sunnet je da bajram-namazu prisustvuju i žene, i po ovom pitanju nema razlike da li su one stare ili mlade, ali pod uvjetom da u njihovom izlasku nema nikakvih šerijatskih prekršaja, kao što je, recimo,

nepropisno oblačenje, šminkanje, mirisanje i dr. Na to ukazuje prethodno spomenuti hadis Ummu Atijje, r.a., u kojem je navela: "Naredio nam je Poslanik, alejhis-selam, da mlade djevojke izađu na bajramsku musallu iz svojih odaja, pa čak i da žene u hajzu prisustvuju bajram-namazu, ali da se odmaknu od bajramske musalle." (Buharija)

Djeci je, također, dozvoljeno da prisustvuju bajram-namazu. Na to ukazuje hadis Ibn Abbasa, r.a., u kojem se navodi da je upitan: "Jesi li prisustvovao bajram-namazu sa Allahovim Poslanikom?", pa je odgovorio: "Da." (Buharija) Svakako da roditelji i staratelji djece trebaju paziti na djecu i njihovo ponašanje, kako ne bi ometali druge ili odvlačili njihovu pažnju.

Sunnet je, također, po mišljenju većine islamskih učenjaka, da se donose tekbiri od izlaska iz kuće pa sve dok ne počne bajramska hutba, na osnovu riječi Uzvišenog: **"Allah želi da vam olakša, a ne da poteškoće imate – da određeni broj dana ispunite, ida Allaha veličate zato što vam je ukazao na Pravi put, i da zahvalni budete."** (El-Bekare, 185.)